

УКРАЇНА ТА АВСТРІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА: СПІВРОБІТНИЦТВО В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ІНТЕГРАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті досліджуються особливості українсько-австрійських міждержавних відносин протягом останніх 24 років. Проаналізовано причини появи українсько-австрійського співробітництва в європейському інтеграційному поступі. Показаний увесь процес формування австрійсько-українських двосторонніх відносин. Досліджено проблему переорієнтації австрійських поглядів щодо питання української інтеграції до ЄС.

Ключові слова: Австрія, Україна, співробітництво, Європейський Союз, інтеграція.

На сучасному етапі пріоритетним завданням зовнішньої політики нашої держави є розвиток двосторонніх міждержавних відносин та інтеграція до європейських структур. За цими двома параметрами співробітництво України та Австрійської Республіки слугує яскравим прикладом успішної міждержавної взаємодії. Хоча Україна і не має безпосередніх кордонів з Австрією, українсько-австрійські стосунки є досить тісними та мають давню історію.

В історіографії досліджуються питання українсько-австрійської співпраці на сучасному етапі, тобто кін. ХХ — поч. ХХІ ст. В першу чергу варто звернути увагу на німецько- та англomовну історіографію, зокрема на праці Фрезера Кемерона¹, Арнольда Супана², які досліджують історію Австрії постбіполярного періоду, особливий акцент надається співпраці з Східноєвропейськими країнами в європейському інтеграційному процесі. До представників англomовної історіографії, які також мають праці і російською відносяться О. Александрова³ та В. Астров⁴. Важливе місце посідає і вітчизняна україномовна історіографія,

* **Сафар'янс Євгеній** — аспірант Інституту історії України НАН України. Науковий керівник: Мартинов Андрій Юрійович — доктор історичних наук, провідний науковий співробітник відділу історії міжнародних відносин та зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України

¹ *Fraser Cameron. Central and Eastern Europe in twenty years // Der Donauraum: Zeitschrift des Institut für den Donauraum und Mitteleuropa / 20 Jahre Fall des Eisernen Vorhangs / Jg. 49/3–4, 2009. — S. 387–399.*

² *Arnold Suppan. Austria and Eastern Europe in the PostCold War Context: Between the Opening of the Iron Curtain and a New Nation-Building Process in Eastern Europe/ Austria's International Position after the End of the Cold War // Contemporary Austrian studies / Volume 22. — New Orleans, University Press, 2013. — P. 144.*

³ *Alexandrova O. Die Ukraine und die Staaten Ostmitteleuropas. — München, 1997.*

⁴ *Astrov V. Austria: relations with Russia and implications for the EU Eastern Partnership [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fakprojekt.hu/docs/08-Astrov.pdf>*

зокрема праці Ф. Рудича⁵, який порівнював політичні структури обох держав, А. Кудряченко⁶, М. Мовчан⁷, А. Шевчук⁸, І. Бесчасна⁹, В. Семенко¹⁰, В. Верхогляд¹¹, яка захистила кандидатську дисертацію з теми українсько-австрійських відносин.

Дуже актуальним на сьогоднішній день є необхідність врахувати усі досягнення зарубіжної та вітчизняної історичної науки, саме тому автор ставить за мету: проаналізувати причини появи українсько-австрійського співробітництва в європейському інтеграційному поступі. З огляду на поставлену мету, автор визначив такі дослідницькі завдання: дослідити особливості українсько-австрійських міждержавних відносин, визначити специфіку австрійських поглядів щодо питання української інтеграції до ЄС.

Історія українсько-австрійських стосунків починається ще з кін. XVIII ст., після того, як в 1772 р. частина західноукраїнських земель входить до складу Австрії, де і перебувала до 1918 р. Це стало своєрідним досвідом перебування українських земель у межах «міні-Європи», але у статусі периферії. Таке саме становище, але вже для самої Австро-Угорської імперії пропонувалося у німецькому проєкті Середньої Європи (Mitteleuropa) Ф. Наумана часів Першої світової війни. У міжвоєнний період (1918–1939) українські землі були поділені між СРСР і Польщею, в той час як Австрійська Республіка переживала непрості часи пошуку власної ідентичності. Після Другої світової війни Австрія стала нейтральною державою (1955 р.), а Українською Радянською Соціалістичною Республікою (УРСР), перебуваючи у складі СРСР, стала органічною частиною Ради Економічної Взаємодопомоги. Тоді ж розпочалася співпраця в економічній сфері між Австрійською Республікою та УРСР. Стійкі економічні звязки

⁵ Рудич Ф. Україна–Австрія: політичні структури [Порівняльний аналіз] // Віче. — 1995. — № 10. — С. 101–112.

⁶ Кудряченко А. І. Зовнішньополітичні засади незалежної України // Порівняльний аналіз політичних структур Австрії та України / Доповіді і реферати двостороннього політологічного симпозиуму у приміщенні Австрійського Посольства в Києві 16–18 листопада 1995 р. — Львів, 1996. — С. 264–276.

⁷ Мовчан М. Україна–Австрія: 10 років успішних дипломатичних відносин // Нова політика. — 2001. — № 6. — С. 34–35.

⁸ Шевчук А. Шляхи включення України до європейських структур // Порівняльний аналіз політичних структур Австрії та України / Доповіді і реферати двостороннього політологічного симпозиуму у приміщенні Австрійського Посольства в Києві 16–18 листопада 1995 р. — Львів, 1996. — С. 254–259.

⁹ Бесчасна І.В. Підтримка України Австрією на шляху до Європейського Союзу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dipcorpus-info.at.ua/news/2009-04-21-3>

¹⁰ Семенко В.В. Українсько-австрійські двосторонні відносини протягом 1991–1996 рр. // Буковинський журнал. — 2003. — № 1; Його ж. Українсько-австрійські міждержавні двосторонні відносини протягом 1997–2012 рр. в контексті євроінтеграції України // Історико-політичні проблеми сучасного світу. — Чернівці: Технодрук, 2013. — Т. 27–28. — С. 107–111.

¹¹ Верхогляд В.Б. Українсько-австрійське економічне співробітництво у 1991–2000 роках: автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Донецький національний ун-т. — Донецьк, 2002. — 19 с.

існували переважно в сфері нафто- і газотранспорту, але їхня координація здійснювалася через відомства та міністерства, розміщені в Москві. Лише з 1987 р., згідно рішення уряду колишнього СРСР, Україна одержала право самостійно торгувати з Австрією¹².

При цьому Австрійська Республіка являлася єдиною державою, з якою УРСР проводила самостійну торгівлю в межах так званої придунайської торгівлі¹³. Це право свідчило про надання Радянським Союзом Україні особливого рівня відносин з Австрією, що заклало фундамент для розробки власної торгівельної політики, хоча і залежної від Москви.

Завершення «холодної війни» засвідчило факт радикальних геополітичних змін у Європі. На зовсім новий рівень вийшли відносини з Австрійською Республікою після проголошення незалежності України. Наша держава одразу визначила курс на приєднання до європейських структур. В цьому ж напрямку продовжила свій рух і Австрійська Республіка. Однак, маючи інші історичні стартові умови, Австрія 1 січня 1995 р. стала членом ЄС. На сучасному етапі розвиток європейської інтеграції України залежить від інтенсивних зв'язків із кожною з нинішніх 28 країн-членів ЄС, висвітлення українсько-австрійського співробітництва в цьому контексті є важливою науковою і практичною задачею. Можна виділити чотири періоди розвитку цієї співпраці: 1) 1991–1996 рр.; 2) 1996–2009 рр.; 3) 2009–2013 рр.; 4) 2013–2015 рр.

Перший етап тривав від 1991 до 1996 рр., він був пов'язаний із адаптацією Австрії до членства в ЄС, розробкою нормативно-договірної бази взаємодії України з ЄС (Угода про партнерство і співробітництво 1994), налагодження дипломатичних стосунків між обома державами та співробітництво в рамках ОБСЄ. Для цього періоду характерна досить слабка зовнішньополітична активність України, в той час, як Австрія усі зусилля докладала до вступу в ЄС. В 1991 р. не чекаючи референдуму, Австрія почала контактувати з українським політичним керівництвом. Такі контакти вилились у підписання міністрами закордонних справ України й Австрії у Нью-Йорку «Спільного Комюніке про встановлення консульських відносин між Україною та Австрійською Республікою» 26 вересня 1991 р.¹⁴ За однією версією, — Австрія — єдина держава, яка не зробила формального дипломатичного визнання України, оскільки вважала, що факт членства України в ООН та ряді інших міжнародних організацій свідчить сам по собі про існування України як суб'єкта міжнародної політики¹⁵. Хоча за іншою версією дата офіційного визнання України — 15 січня 1992 р.¹⁶ Через дев'ять днів було встановлено дипломатичні відносини між обома державами, а відкрите 1 грудня 1991 р. генеральне консульство Австрії, було

¹² *Верхогляд В.* Українсько-австрійські політичні відносини на вищому рівні: через минуле до майбутнього // *Етнічна історія народів Європи.* — 2002. — Вип. 12. — С. 89–92.

¹³ *Соколенко С.И.* Современные мировые рынки и Украина. — К., 1995. — С. 10.

¹⁴ *Мовчан М.* Україна–Австрія: 10 років успішних дипломатичних відносин // *Нова політика.* — 2001. — № 6. — С. 34–35.

¹⁵ Урядовий кур'єр. — 25.04.1998.

¹⁶ *Дипломатія сучасної України.* — К., 1997. — С. 61.

перетворено на Посольство Республіки Австрії в Україні. 10 червня 1992 р. у віденському палаці Гофбург Ю. Костенко — перший посол України в Австрії — вручив Президенту Австрійської Республіки Курту Вальдгайму свої вірчі грамоти.

Досить важливими в історії Австрії стали події, які відбулися протягом 1992–1995 рр. Вони кардинально вплинули на трансформацію австрійського нейтралітету та спричинили переорієнтацію зовнішньополітичних пріоритетів Австрійської Республіки в напрямку європейського інтеграційного простору¹⁷. В 1992 р. в Австрії було обрано нового Федерального президента — Томаса Клестіля. Того ж року у лютому одним з перших високопосадовців України відвідав Віце-канцлер Австрії Ергард Бузек¹⁸. Тоді ж відбувся офіційний візит Міністра внутрішніх справ України А. Василюшина, а у квітні Австрію відвідала урядова делегація на чолі з Віце-прем'єр-міністром України О. Слєпичевим.

1993 рік став для Австрії вирішальним: 1 січня розпочалися переговори про вступ до ЄС¹⁹. У травні 1993 р. Австрію відвідала українська делегація на чолі з Віце-прем'єр-міністром України В. Пинзеником, яка продовжила обговорення пріоритетних галузей двостороннього співробітництва. 5 травня 1993 р. було укладено Угоду між Урядом України та Федеральним міністерством фінансів Австрійської Республіки, яка регулювала торгівельні відносини між обома державами²⁰. Візит Міністра закордонних справ України А. Зленка до Австрії відбувся 7–9 листопада 1993 р. Міністр провів переговори з широкого кола питань двостороннього співробітництва з Федеральним президентом Австрії Т. Клестілем, Головою Національної Ради, Віце-президентом Австрії та іншими урядовцями. Саме тоді були закладені підвалини законодавчої бази для регулювання двосторонніх відносин, яка є важливою передумовою успішного співробітництва. У 1994 р. відбувся офіційний візит Міністра оборони Австрії В. Фасльабенда до Києва, а до Відня здійснив офіційну поїздку Міністр науки та освіти П. Таланчук.

1 січня 1995 р. Австрійська Республіка стала членом Європейського Союзу. Того ж року Австрія підтримала Україну у ряді важливих міжнародних питань, які було пов'язані зі вступом нашої держави до Ради Європи²¹. Так, з самого

¹⁷ *Arnold Suppan. Austria and Eastern Europe in the PostCold War Context: Between the Opening of the Iron Curtain and a New Nation-Building Process in Eastern Europe/ Austria's International Position after the End of the Cold War // Contemporary Austrian studies / Volume 22. — New Orleans, University Press, 2013. — P. 144.*

¹⁸ Передмова Міністра закордонних справ України Л.О. Кожари / Українсько-австрійські зустрічі / Österreichisch-Ukrainische Begegnungen // Друге, розширене видання / [Андреас Каппелер та ін.]. — Л.: ВНТЛ-Класика, 2013. — С. 11.

¹⁹ Зовнішня політика України в умовах глобалізації 1991–2003. — К.: «Генеза», 2004. — С. 320.

²⁰ *Верхогляд В. Українсько-австрійські політичні відносини на вищому рівні: через минуле до майбутнього // Етнічна історія народів Європи. — 2002. — Вип. 12. — С. 89–92.*

²¹ *Шевчук А. Шляхи включення України до європейських структур // Порівняльний аналіз політичних структур Австрії та України / Доповіді і реферати двостороннього*

початку однозначно підтримував Україну Голова Національної Ради Австрії Х. Фішер. Не останню роль у досягненні позитивного для України результату відіграли керівник австрійської парламентської делегації на ПАРЄ, голова найбільшої у Раді Європи соціал-демократичної фракції П. Шідер і заступник Голови юридичного комітету В. Швіммер²².

Певним динамізмом характеризувалося і культурне співробітництво: Україна була включена в спеціальну програму Міністерства науки і досліджень Австрії, згідно з якою у 1994/1995 навчальному році українські студенти і молоді науковці отримують понад 300 місячних стипендій для вдосконалення своїх знань у провідних навчальних закладах Австрії²³.

В 1996 р. відбулися зустрічі Президента України Л. Кучми і Федерального президента Австрії Т. Клестіля, які започаткували політичний діалог на найвищому рівні, зокрема у замку Ланьцут 7–8 червня 1996 р. та на Економічному саміті країн ЦСЄ у Зальцбурзі 7–9 липня 1996 р. На 22–23 жовтня 1996 р. був призначений державний візит в Україну Т. Клестіля, який проте було перенесено у зв'язку з хворобою Федерального президента²⁴. Саме 1996 рік став вирішальним в історії нашої держави: 1 червня у Відні Україну було прийнято до Центральноєвропейської ініціативи, а 28 червня відбулося прийняття Конституції України. Саме цього року відбулася остаточна корекція політичного курсу в напрямку Європи: Президент України Л. Кучма у червні 1996 р. зазначив, що інтеграція України до Європи є головним завданням та стратегічною ціллю України²⁵. Для Австрії цей рік теж став визначальним: 13 жовтня австрійці вперше обирали депутатів Європейського парламенту. Неочікувану перемогу здобула Партія свободи Йорга Хайдера.

Другий період розпочався наприкінці 1996 і тривав до 2009 р. — час інтенсивного розвитку українсько-австрійських відносин та співпраці України з ЄС. Також для цього періоду властиве налагодження взаємодії Києва і Відня у регіональних організаціях, таких як Центральноєвропейська ініціатива. Цікавим було сприйняття України австрійськими урядовцями на новому рівні, фактично в 1996 р. відбувся дипломатичний прорив. Це особливо відчутно тому, що з 1997 р. кількість візитів австрійських урядовців була відчутно більшою ніж кількість українських візитів. У квітні 1997 р. відбувся перший офіційний візит до Австрії делегації Верховної Ради України на чолі з О. Морозом, який провів переговори з Федеральним президентом Австрії, головою Національної Ради,

політологічного симпозиуму у приміщенні Австрійського Посольства в Києві 16–18 листопада 1995 р. — Львів, 1996. — С. 256–257.

²² Семенко В.В. Українсько-австрійські двосторонні відносини протягом 1991–1996 рр. // Буковинський журнал. — 2003. — № 1. — С. 97.

²³ Верхогляд В. Українсько-австрійські політичні відносини на вищому рівні: через минуле до майбутнього // Етнічна історія народів Європи. — 2002. — Вип. 12. — С. 89–92.

²⁴ Бестерс Ю. Україна — Австрія: відносини нового часу // Українське Слово. — 10.10.1996. — С. 10.

²⁵ Alexandrova O. Die Ukraine und die Staaten Ostmitteleuropas. — München, 1997. — S. 7.

міністром фінансів, міністром лісового і сільського господарства, Штатс-секретарем МЗС та колишнім Федеральним канцлером Ф. Враницьким. Така взаємодія позитивно позначилася на розвитку інвестиційного співробітництва²⁶. 1 липня 1997 р. Австрія приєдналась до Шенгенських угод. В 1998 р. політична активність австрійських дипломатів дещо зменшилася, але у квітні відбувся перший, більш ніж за 6 років співробітництва, візит Федерального канцлера Австрії в Україну. Канцлер В. Кліма під час свого перебування в Києві 23–24 квітня мав зустрічі з Президентом України та Головою Верховної Ради України. Протягом 14–16 жовтня 1998 р. на запрошення Федерального канцлера Австрії у Відні перебував президент України Л. Кучма. Австрія в цей час головувала в ЄС, а тому у Відні відбувся саміт Україна–ЄС, в ході якого була прийнята стратегія Євросоюзу щодо України. Президент Л. Кучма провів ряд важливих зустрічей, спрямованих на розширення міждержавних взаємин та пошуку нових шляхів зміцнення співпраці Європейського Союзу з Україною. З цього часу відносини України з ЄС головним чином ґрунтуються на Угоді про партнерство та співробітництво, яка набула чинності у 1998 р. та слугує фундаментом для всіх напрямків українсько-європейського співробітництва, регламентує їх основні принципи та засоби. На той момент позиція Австрії була однозначною, зокрема Федеральний Президент Австрії Т. Клейстіль зазначав: «Австрія виступає за розширення ЄС і в цьому бачить майбутнє України»²⁷. Схожу позицію висловлював Голова комісії австрійського парламенту з питань європейської інтеграції, член правління австрійського концерну «Макулан Холдинг» К. Хайндль: «Австрія буде активно сприяти вступу України до європейської спільноти»²⁸.

Цікавою є думка українського історика Андрія Кудряченка, який заважає, що до використання австрійського досвіду треба ставитись дуже обережно, оскільки варто враховувати розклад геополітичних реалій²⁹.

Важливе значення не тільки для двосторонніх стосунків Австрії та України, але й для співпраці в рамках європейського інтеграційного процесу мали зустрічі глав держав Л. Кучми та Т. Клейстіля 1999 р. в рамках неформального саміту президентів країн Центральної Європи у Львові (14–15 травня), економічного форуму країн ЦСЄ у Зальцбурзі (30 червня — 1 липня) і саміту ОБСЄ в Стамбулі (18–19 листопада)³⁰.

²⁶ Семенко В.В. Українсько-австрійські міждержавні двосторонні відносини протягом 1997–2012 рр. в контексті євроінтеграції України // Історико-політичні проблеми сучасного світу. — Чернівці: Технодрук, 2013. — Т. 27–28. — С. 107–111.

²⁷ Урядовий кур'єр. — 19.05.2000.

²⁸ Голос України. — 16.02.1995.

²⁹ Кудряченко А.І. Зовнішньополітичні засади незалежної України // Порівняльний аналіз політичних структур Австрії та України / Доповіді і реферати двостороннього політологічного симпозіуму у приміщенні Австрійського Посольства в Києві 16–18 листопада 1995 р. — Львів, 1996. — С. 265.

³⁰ Семенко В.В. Українсько-австрійські міждержавні двосторонні відносини протягом 1997–2012 рр. в контексті євроінтеграції України // Історико-політичні проблеми сучасного світу. — Чернівці, 2013. — Т. 27–28. — С. 107–111.

На межі тисячоліть в стані зовнішньополітичної кризи опинились майже одночасно Австрійська Республіка та Україна: в Австрії до влади прийшли ультраправі, в результаті чого країна зазнала різкої критики зі сторони інших держав ЄС; при збереженні західного курсу Україна спробувала переорієнтуватись на співпрацю з Російською Федерацією. Вже 10 жовтня 2000 р. у Відні Україна взяла участь у роботі міжнародної конференції, присвяченої розгляду питань розширення мережі транспортування російських енергоносіїв до Європи³¹. Але продовжується співпраця двох держав і в руслі європейського співробітництва. 10–11 жовтня 2001 р. Відень відвідує прем'єр-міністр України А. Кінах, який обговорює з канцлером В. Шюсселем усі аспекти європейського співробітництва. 24 січня 2002 р. Україна та Австрія відзначили десять років з дня встановлення дипломатичних відносин. 31 травня 2002 р. у Словенії в рамках 9-ї неформальної зустрічі глав держав Центральної Європи Президент України Л. Кучма провів робочу зустріч із Президентом Австрійської Республіки Т. Клестілем, на якій заявив: «Для нас альтернативи євроінтеграційному курсу немає і підтримка Австрією України в цих прагненнях дасть змогу досягти ще більшого. Головною метою України на шляху до Євросоюзу є досягнення стандартів, які дали б підстави для вступу нашої країни в Євросоюз»³².

У Києві 6 червня 2003 р. Президент України Л. Кучма прийняв міністра закордонних справ Австрії Б. Ферреро-Вальднер. На зустрічі наголошували на важливості Австрії як провідника України в Європі.

Після Помаранчевої революції розпочався новий етап переговорів про вступ України до ЄС. У липні 2005 р. у Відень з офіційним візитом прибув Президент України В. Ющенко. Ще в лютому був укладений трьохрічний План дій Україна — ЄС, який виступив основним інструментом орієнтації та мотивації співробітництва між Україною та ЄС, а також засобом сприяння реформам, які проводяться в нашій країні. Основні пункти цього Плану: 1) введення безвізового режиму між Україною та Євросоюзом; 2) створення спільного авіаційного простору; 3) реалізація та розробка української національної транспортної стратегії, яка сприяла б розвитку транспортних мереж³³.

З 1 січня по 30 червня 2006 р. Австрія головувала в Європейському Союзі. Основним завданням стало вироблення спільної енергетичної стратегії Європейського Союзу.

В процесі реалізації Плану дій виконано багато передбачених цілей, зокрема було завершено довготривалий процес вступу України у Світову організацію торгівлі, але політична нестабільність вплинула на темпи проведення реформ. А тому до початку 2008 р. основні пункти Плану дій так і не були виконані. Проте політичні перемовини тривали: Міністр закордонних справ Б. Тарасюк під час з'їзду Європейської народної партії зустрівся з Федеральним канцлером Австрії

³¹ Зовнішня політика України в умовах глобалізації 1991–2003. — К., 2004. — С. 323.

³² Голос України. — 01.06.2002.

³³ *Бесчасна І.В.* Підтримка України Австрією на шляху до Європейського Союзу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dipcorpus-info.at.ua/news/2009-04-21-3>

В. Шюсселем, а в квітні 2007 р. у Відні відбулися переговори глав зовнішньополітичних відомств двох країн А. Яценюка та У. Пласнік. Президент України В. Ющенко 8 липня 2008 р. здійснив офіційний візит до Австрії, а вже 15–16 липня відбувся візит в Україну Федерального канцлера Австрії А. Гузенбауера. У 2008 р. на Паризькому саміті лідери ЄС та України дійшли згоди, що Угода про асоціацію замінить Угоду про партнерство і співробітництво. Після вступу України в СОТ у лютому 2008 р. були започатковані перемовини про зону вільної торгівлі з ЄС. Продовжилися дискусії, зокрема у лютому 2009 р. Україну з робочим візитом відвідав Віце-канцлер, Федеральний міністр фінансів Австрії Й. Прьолль. У Празі в травні 2009 р. була започаткована ініціатива «Східне партнерство», яка надала Україні більше можливостей у двосторонніх відносинах з ЄС³⁴. Але з середини 2009 р. інтеграційний запал українських урядовців зменшився, а офіційний Відень починав ще більш скептично дивитися на перспективи членства України в ЄС.

Третій період — з 2009 по 2013 рр. — став кризовим для української взаємодії з ЄС. Це відобразилося на стані двосторонніх відносин. Тривав непростий процес підготовки Угоди про асоціацію і створення зони вільної торгівлі між Україною і ЄС. Політичне керівництво України почало розуміти, що швидко приєднатися до ЄС не вийде. Зовсім по-іншому постало питання євроінтеграції після приходу до влади В. Януковича. І хоча австрійські дипломатичні представники продовжували обіцяти підтримку України в сфері євроінтеграції³⁵, все більш актуальними ставали інші питання двостороннього співробітництва. З кожним роком все більше Австрія опинялася серед «європейських скептиків» щодо надання Україні чіткої перспективи членства в ЄС. Не останню роль в цьому плані почала відігравати все більша фінансова та економічна залежність Австрії від російських впливів, в тому числі і в нафтогазовій сфері. Відповідно збільшувались проросійські настрої і в австрійських урядових колах. Особливу роль стабільного посередника відводили в цій ситуації і Україні³⁶. Основною причиною створення «Східного партнерства» була спроба уберегти кордони ЄС «колом друзів», які б стали буферною зоною, за умови агресії з боку Росії. В РФ також підтримували такі європейські настрої, оскільки ці буферні держави залишались в сфері політичного впливу Росії.

Актуальний — четвертий — період розпочався 2013 р. триває і зараз. Після того, як 21 листопада Кабінет міністрів України призупинив підготовку до підписання Угоди про асоціацію, цього ж вечора на Майдані Незалежності зібрався перший мітинг в знак незгоди з таким рішенням уряду. В історії цей мітинг зберігся під назвою «Євромайдан». Після кривавих подій 18–20 лютого

³⁴ *Fraser Cameron*. Central and Eastern Europe in twenty years // *Der Donauraum: Zeitschrift des Institut für den Donauraum und Mitteleuropa / 20 Jahre Fall des Eisernen Vorhangs / Jg. 49/3–4, 2009*. — S. 391.

³⁵ Австрія підтримуватиме Україну в питанні безвізового діалогу з ЄС [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?avstriya_pidtrimuvatiime_ukrayinu_v_pitanni_bezvizovogo_dialogu_z_yes&objectId=1109625

³⁶ *Astrov V.* Austria: relations with Russia and implications for the EU Eastern Partnership [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fakprojekt.hu/docs/08-Astrov.pdf>

2014 р. В. Янукович тікає з України, а Виконувачем обов'язків Президента став Голова Верховної Ради України Олександр Турчинов. З початку березня відновлюються переговори щодо Угоди про асоціацію.

27 червня 2014 р. була підписана Угода про асоціацію між ЄС та Україною головами держав або урядів Європейського Союзу та Президентом України Петром Порошенко у Брюсселі. 16 вересня 2014 р. Угода про асоціацію була одночасно ратифікована Верховною Радою та Європейським парламентом³⁷.

17 листопада 2014 р. Надзвичайним і Повноважним Послом України в Республіці Австрія було призначено Олександра Щербу³⁸.

До 22 травня 2015 р., майже через рік після підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС (від 27 червня 2014 р.), повністю завершили процес ратифікації документу 18 країн. Ще дві країни — Німеччина і Словенія, також завершили процес ратифікації, проте технічно ще не передали документи в Брюссель. Чотири держави ЄС, а саме Франція, Бельгія, Чехія та Нідерланди, поки провели ратифікацію в одній з палат парламенту. Комуністами була зірвана ратифікація Угоди про асоціацію в Чехії у другій палаті парламенту, а чергове слухання можливе не раніше червня 2015 р. Залишаються чотири країни, які навіть не починали процес ратифікації угоди з Україною: це Австрія, Італія, Греція і Кіпр³⁹. За версією видання «Європейська правда» ці чотири країни затягують процес ратифікації свідомо. Причиною цього можуть бути традиційно сильні проросійські впливи⁴⁰. В Адміністрації Президента повідомили, що вже ведуть перемовини з цими проблемними країнами⁴¹.

22 травня 2015 р. Президент Петро Порошенко, перебуваючи з робочим візитом у Ризі, провів зустріч з Федеральним канцлером Республіки Австрія Вернером Файманном та Президентом Європейського Парламенту Мартіном Шульцом. Співрозмовники обговорили актуальні питання європейської інтеграції, зокрема процес ратифікації країнами ЄС Угоди про асоціацію з Україною⁴².

³⁷ Угода про асоціацію [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ceas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/association_agreement/index_uk.htm

³⁸ Указ Президента України № 884/2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18465.html>

³⁹ Чотири країни ЄС затягують асоціацію України з Євросоюзом — інфографіка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dt.ua/POLITICS/chotiri-krayini-yes-zatyaguyut-asociasiyu-ukrayini-z-yevrosoyuzom-infografika-173484.html>

⁴⁰ Кто в ЕС тормозит ратификацию Соглашения с Украиной? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/rus/articles/2015/05/22/7034034/>

⁴¹ Україна працює з членами ЄС, які гальмують ратифікацію угоди про асоціацію - АП [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/1081410-ukrajina-pratsyue-z-chlenami-es-yaki-galmuyut-ratifikatsiyu-ugodi-pro-asotsiatsiyu-ap.html>

⁴² П. Порошенко обговорив із канцлером Австрії та президентом Європарламенту українські реформи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1467500-p-poroshenko-obgovoriv-iz-kantslerom-avstriyi-ta-prezidentom-yevroparlamentu-ukrayinski-reformi>

На нашу думку, Австрія від самого початку проголошення Україною незалежності була головним партнером нашої держави в сфері європейського інтеграційного процесу. Велика увага була приділена співробітництву України та Австрійської Республіки в напрямку налагодження не тільки двосторонніх стосунків, але й в питаннях економічної, політичної та культурної взаємодії з Європейським Союзом. Ще на початку століття австрійські лідери активно підтримували вступ України до ЄС. Але внутрішньо українська політична нестабільність та повільне проведення реформ призвели до того, що австрійська політична еліта розчарувалась в можливостях України приєднатися до європейської спільноти, а тому Австрія опинилася у компанії «європейських скептиків», щодо надання нашій державі членства в ЄС. Не останню роль в підтримці «євроскептицизму» відіграла Росія, яка протягом останніх років вклала досить величезні кошти в підтримку ультраправих в усій Європі, деякі з цих політиків зараз мають сильний політичний вплив і в Австрії. До наслідків цієї політики РФ можна віднести активне затягування Австрією, Італією, Грецією та Кіпром ратифікації Угоди про асоціацію України та ЄС.

Yevhenij Safarians

UKRAINE AND THE REPUBLIC OF AUSTRIA: COOPERATION IN THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS

The article deals with the peculiarities of Ukrainian- Austrian bilateral relations over the past 24 years. The causes of the Ukrainian — Austrian cooperation in the progress of European integration is analyzed in the paper. The formation of Austrian — Ukrainian bilateral relations is considered in the article. The paper is devoted to the problems of reorientation of Austrian point of view to issue of Ukrainian integration into the EU.

Keywords: *Austria, Ukraine, cooperation, European Union, integration.*